

男孩女孩启蒙系列

家...学...非...常...受...爱...

精选版

圣人训

小学版

颜氏家训

让孩子们感受传统与经典

华语教学出版社
SINOLINGUA

男孩女孩启蒙系列

精选版

颜氏家训

圣人训

小学版

原著 / 颜之推（南北朝）

让孩子们感受传统与经典

图书在版编目(CIP)数据

颜氏家训/赵春香主编. —北京:华语教学出版社, 2005.7

(蒙学非常经典·圣人训小学版)

ISBN 7-80200-118-8

I. 颜… II. 赵… III. 汉语拼音—儿童读物 IV. H125.4

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 079193 号

颜氏家训

主 编 赵春香

选题策划 单 瑛

责任编辑 韩芙蓉

封面设计 睿衍文化

出 版 华语教学出版社

社 址 北京百万庄大街 24 号

邮政编码 100037

电 话 (010) 68995871

传 真 (010) 68326333

网 址 [www. sinolingua. com. cn](http://www.sinolingua.com.cn)

电子信箱 [hyjx@ sinolingua. com. cn](mailto:hyjx@sinolingua.com.cn)

印 刷 河北大厂回族自治县彩虹印刷有限公司

经 销 全国新华书店

开 本 24 开(889×1194)

字 数 100(千) 7 印张

版 次 2005 年 9 月第 1 版第 1 次印刷

2006 年 1 月第 1 版第 2 次印刷

标准书号 ISBN 7-80200-118-8

定 价 9.50 元

孔圣儒学是国学的根本,是中华传统文化的源头活水。目前少年儿童的国学启蒙教育活动正蓬勃兴起,而诵读《三字经》、《千字文》、《百家姓》、《弟子规》等,这些堪称“蒙学之冠”的读物,长期的耳濡目染,传统文化中人文精神的精髓,将会在少年儿童的心灵深处根植下来,成为他们健康成长的“养分”。

专家们说:国学启蒙教育会成为学生们终生享用的精神财富,传统优秀文化凝练而富有哲理,随着年龄和阅历的增长,这些传统文化积淀会成为学生们精神财富的基石。弘扬中华优秀传统文化,让孩子们自幼打下深厚而坚实的国学功底,才会有利于将来正确领悟博大精深的国学真谛。

我们精心选取了具有文字启蒙和道德教育作用的几本传统启蒙书,将它们汇编成册,旨在让少年儿童自幼养成孝亲敬师、自强进取、诚实守信、包容宽厚、好学勤劳的传统美德,培养其深厚的人文底蕴,打下为人处世的根基。让孩子们首先学会做人,进而奉献于社会。

为了方便孩子们的自主阅读,我们还特别加注了精准的汉语拼音,并将传统蒙学中不符合现代观念的部分做出特别提示,使孩子们能够接受到正确的教育。

关注教育的家长们,快快让您的孩子加入到读经的行列中吧,让孩子们在传统文化的熏陶中向真、向善,让我们的传统文化源远流长!

前言

总目

圣人训

颜氏家训

家·学·非·常·经·典

序致**第一*** → 3

教子**第一*** → 8

兄弟**第三*** → 21

后娶**第一** (略)

治家**第五*** → 30

风操**第一** (略)

慕贤**第七** (略)

勉学**第一*** → 45

文章**一七*** → 120

名实**第十**——终制**第二七** (略)

序致第一

fù shèng xián zhī shū jiào rén chéng xiào shèn yán jiǎn jì lì shēn yáng
夫圣贤之书，教人诚孝、慎言、检迹；立身扬

míng yì yì bèi yì wèi jìn yì lái suǒ zhū zhū zǐ lǐ chòng shì fù dì
名，亦已备矣。魏、晋已来，所著诸子，理重事复，递

xiāng mó xiào yóu wū xià jià wū chuàng shàng shī chuáng ěr wú jīn suǒ yì fù wéi
相模效，犹屋下架屋，床上施床耳。吾今所以复为

cǐ zhě fēi gǎn guī wú fān shì yè yè yǐ zhěng qí mén nèi tí xī zǐ sūn fù
此者，非敢轨物范世也，业以整齐门内，提撕子孙。夫

tóng yán ér xìn xìn qí suǒ qīn tóng míng ér xíng xíng qí suǒ fú jìn tóng zǐ zhī
同言而信，信其所亲；同命而行，行其所服。禁童子之

译文

*

shèng xián men suǒ xiě de shū jiào dào rén men yào kè shǒu xiào dào yán yǔ jǐn shèn xíng
圣贤们所写的书，教导人们要恪守孝道、言语谨慎、行

wéi jiǎn diǎn rú guǒ xiǎng yào lì shēn yáng míng de zuò dào yǐ shàng jǐ diǎn yě jiù gòu wán
为检点；如果想要立身扬名的，（做到以上几点）也就够完

bèi le wèi jìn yǐ lái chān shù gǔ dài shèng xián sī xiǎng de zhù zuò dào lǐ chòng fù nèi
备了。魏、晋以来，阐述古代圣贤思想的著作，道理重复，内

róng lèi tóng hù xiāng chāo mó fǎng jiù xiàng wū nèi jiàn wū chuáng shàng dié chuáng wǒ xiàn
容雷同，互相抄袭模仿，就像屋内建屋、床上叠床。我现

zài zhī suǒ yì hái xiě zhè lèi shū bìng bù shì xiǎng yòng tā lái zuò shì wù de guī fàn shì rén
在之所以还写这类书，并不是想用它来作事物的规范、世人

de bāng yàng zhī shì xiǎng yòng lái duān zhèng zì jiā de mén fēng tí xǐng jiào dào zǐ sūn ba
的榜样，只是想用来端正自家的门风，提醒、教导子孙罢

le tóng yàng de huà yǒu rén shuō le jiù néng lìng rén xìn fú yīn wèi shuō huà zhě shì tā men
了。同样的话，有人说了就能令人信服，因为说话者是他们

注释

①效：模仿，效仿。②提撕：提醒，教导。③轨物范世：指世人修身处世的规范。

④同言：同样的话。⑤亲：亲近，亲密的人。

bào xué zé shī yǒu zhī jié bù rú fù bì zhī zhī huī zhǐ fán rén zhī dòu yuē
暴虐,则师友之诫不如傅婢之指挥;止凡人之斗阅,
zé yáo shùn zhī dào bù rú guǎ qī zhī huī yú wú wàng cǐ shū wéi nǐ cáo zhī suǒ
则尧、舜之道不如寡妻之诲谕。吾望此书为汝曹之所
xìn yǒu xián yú fù bì guǎ qī ěr
信,犹贤于傅婢寡妻耳。

wú jiā fēng jiào sù wéi zhěng mì xī zài tiáo chēn biàn měng yǒu huī měi
吾家风教,素为整密。昔在韶齿,便蒙诱诲。每
cóng liǎng xiōng xiǎo xī wēn qīng guī xíng jǔ bù ān cí dìng sè qiāng qiāng yì
从两兄,晓夕温清。规行矩步,安辞定色,锵锵翼

*

译文

suǒ qīn jìn de rén tóng yàng de fēn fù yǒu de rén shuō le jiù néng lìng rén zūn cóng zhè shì
所亲近的人;同样的吩咐,有的人说了就能令人遵从,这是
yīn wèi fēn fù zhě shì tā men suǒ jìng fú de rén yào jìn zhǐ xiǎo hái zǐ guò yú wǎn pí de xíng
因为吩咐者是他们所敬服的人。要禁止小孩子过于顽皮的行
wéi shī zhǎng de gào jiè hái bù rú shī bì de quān zǔ yǒu xiào yào zhì zhǐ xiōng dì jiān de
为,师长的告诫,还不如侍婢的劝阻有效;要制止兄弟间的
zhēng dòu yǔ qí yǐ yáo shùn de jiào dǎo quān jiè tā hái bù rú tā men qī zǐ de yǒu dǎo
争斗,与其以尧、舜的教导劝诫他,还不如他们妻子的诱导、
quàn gào wǒ xī wàng zhè běn shū néng bèi nǐ men hòu bèi zǐ sūn suǒ zūn cóng nà tā jiù shèng
劝告。我希望这本书能被你们后辈子孙所遵从,那它就胜
guò shī bì qī zǐ suǒ qǐ de zuò yòng le
过侍婢、妻子所起的作用了。

wǒ jiā de mén fēng jiā jiào yī xiàng yán jǐn wǒ zài yǒu ér shí qī jiù shí cháng dé
我家的门风家教,一向严谨。我在幼儿时期,就时常得
dào zhǎng bēi de zhūn zhūn jiào dǎo měi cǐ gēn liǎng wèi xiōng zhǎng zǎo wǎn qù shì fèng fù mǔ yī
到长辈的谆谆教导。每次跟两位兄长早晚去侍奉父母,一

注释

hào xué bào xuē záo huā huā qí xué
①暴虐:暴,暴躁;虐,戏虐。
dòu yuē zhǐ jiā tīng nèi bù de dòu dòu zhēng chǎo
②斗阅:指家庭内部的斗殴争吵。
tiáo chēn zǐ shàng nián
③韶齿:指童年。

005

让我们的孩子向真、向善……

yì ruò cháo yán jūn yān cǐ yǐ yōu yán wèn suǒ hào shàng lì duǎn yǐn cháng mò
翼，若朝严君焉。赐以优言，问所好尚，励短引长，莫
bù kěn dù nián shǐ jiù suì biàn dīng tú liǎo jiā tú lí sǎn bǎi kǒu suǒ rán
不恳笃。年始九岁，便丁荼蓼，家途离散，百口索然。
cí xiōng jū yǎng kǔ xīn bèi zhì yǒu rén wú wēi dǎo shì bù qiè suī dú lì
慈兄鞠养，苦辛备至，有仁无威，导示不切。虽读《礼
zhuàn wēi ài zhǔ wén pō wéi fán rén zhī suǒ táo rǎn sì yù qīng yán bù xiū
传》，微爱属文，颇为凡人之所陶染，肆欲轻言，不修
biān fú nián shí bā jiǔ shǎo zhī dī lì xí ruò zì rán cù nán xǐ dàng èr
边幅。年十八九，少知砥砺，习若自然，卒难洗荡。二

译文

*

jǔ yī dòng dōu xún guī dǎo jǔ shén sè ān xiáng yán yǔ píng hé zǒu qǐ lù lái gōng jīng qiān
举一动都循规蹈矩，神色安详，言语平和，走起路来恭敬谦
hé hào xiàng cháo jiàn wēi yán de jūn zhǔ fù mǔ zǒng shì wèi miǎn wǒ men xún wèn wǒ men de
和，好像朝见威严的君主。父母总是慰勉我们，询问我们的
xǐ hào zhì xiàng miǎn lì wǒ men yáng cháng bì duǎn tài dù fēi cháng kěn qiè wǒ jiǔ suì shí
喜好志向，勉励我们扬长避短，态度非常恳切。我九岁时，
fù mǔ qīn xiāng jì qù shì jiā dào zhōng luò yí ge bǎi kǒu zhī jiā lěng luò xiāo tiáo cí ài
父母亲相继去世，家道中落，一个百口之家冷落萧条。慈爱
de xiōng zhǎng bǎ wǒ yǎng dà cháng jìn le shēng huó de jiān xīn dàn tā xīn dì rén cí ér quē
的兄长把我养大，尝尽了生活的艰辛，但他心地仁慈而缺
fá wēi yán duì wǒ jiāo dǎo bù gòu yán gé wǒ suī rán dú guò lǐ jì zhī lèi de shū
乏威严，对我教导不够严格。我虽然读过《礼记》之类的书，
yě xǐ huān xiě diǎn wén zhāng dàn yǔ yì bān rén jiāo wǎng ér shòu xí yù yān rǎn fàng zōng sī yù
也喜欢写点文章，但与一般人交往而受习俗熏染，放纵私欲

注释

- ①彬彬翼翼：形容人行走时恭敬有礼。②严君：指威严的君主。③丁：遭遇，遭逢。
④荼蓼：苦菜名，这里借指父母去世，家境困苦。⑤百口：指全家。⑥鞠养：抚养，养育。

shí yǐ hòu dà guò xī yān měi cháng xīn gòng kǒu dí xìng yǔ qíng jìng yè jué xiǎo
十已后,大过稀焉,每常心共口敌,性与情竞,夜觉晓
fēi jīn huī zuó shī zì lián wú jiāo yǐ zhì yú sī zhuī sī píng xī zhī zhǐ míng
非,今悔昨失,自怜无教,以至于斯。追思平昔之指,铭
jī lóu gǔ fēi tú gǔ shū zhī jiè jīng mù guò ěr yě gù liú cǐ èr shí piān
肌镂骨,非徒古书之诫,经目过耳也。故留此二十篇,
yǐ wéi rǔ cáo hòu chē ěr
以为汝曹后车尔。

*

译文

yòu xìn kǒu kāi hé hái bù xiū biān fú dào le shí bā jiǔ suì cái shāoshǎo zhī dào yào mó liàn
又信口开河,还不修边幅。到了十八九岁,才稍稍知道要磨炼
zì jǐ de pǐn xìng dàn yǐ xí guān chéng zì rán hěn nán yí xià zì ché dì gǎi zhèng èr shí
自己的品性,但已习惯成自然,很难一下子彻底改正。二十
suì yǐ hòu wǒ hěn shǎo fàn dà cuò le dàn jīng cháng biǎo lǐ bù yí kǒu shì xīn fēi lǐ zhì
岁以后,我很少犯大错了,但经常表里不一,口是心非,理智
yǔ qíng gān xiāng hù máo dùn yè wǎn chá jué dào bái tiān fān de guò cuò jīn tiān huí wù zuó tiān
与情感相互矛盾,夜晚察觉到白天犯的过错,今天悔悟昨天
de guò shī kě xī wǒ méi yǒu shòu dào hěn hǎo de jiāo dǎo cái dào le zhè zhǒng dì bù xiàn
的过失。可惜我没有受到很好的教导,才到了这种地步。现
zài huí xiǎng cóng qián de jiāo xùn zhēn shì kè gǔ míng xīn nà shì bù tóng yú gǔ shū shàng de
在回想从前的教训,真是刻骨铭心,那是不同于古书上的
quàn jiè bù shì jīn jīn kàn yí kàn tīng yí tīng jiù xíng de suǒ yǐ wǒ tè yì xiě xià zhè èr
劝诫,不是仅仅看一看、听一听就行的。所以我特意写下这二
shí piān jiā xùn zuò wéi nǐ men hòu bèi de qián chē zhī jiàn ba
十篇《家训》,作为你们后辈的前车之鉴吧!

注释

①砥砺:磨炼。②卒:通“猝”,忽然,短时间。③后车:比喻将前人失败的教训引为戒鉴。

007

让我们的孩子向真、向善……

教子第二

fù shàng zhì bù jiāo ér chéng xià yù suī jiào wú yì zhōng yōng zhī rén
夫上智不教而成，下愚虽教无益，中庸之人，
bù jiào bù zhī yě gǔ zhě shèng wáng yǒu tāi jiào zhī fǎ huái zǐ sān yuè chū jū
不教不知也。古者圣王有胎教之法，怀子三月，出居
bié gōng mù bù xié shì ěr bù wàng tīng yīn shēng zī wèi yǐ lǐ jiē zhī shù
别宫，目不邪视，耳不妄听，音声滋味，以礼节之。书
zhī yù bǎn cáng zhū jīn guì zǐ shēng kě tí shī bǎo gù míng rén xiào lǐ yì
之玉版，藏诸金匮。子生咳唼，师保固明，仁孝礼义，
dǎo xī zhī yī fán shù zòng bù néng ěr dāng jí yīng zhī shí rén yán sè zhī rén
导习之矣。凡庶纵不能尔，当及婴稚，识人颜色，知人

*

译文

009

让我们的孩子向真、向善……

zhì lì chū zhōng de rén bù yòng jiāo dǎo yě néng chéng cái zhì lì dī xià de rén
智力出众的人，不用教导也能成才；智力低下的人，
jì shǐ shòu jiào dǎo yě yú shì wú bǔ zhì lì zhōng děng de rén bù jiào dǎo jiù bù huì dǒng
即使受教导也于事无补；智力中等的人，不教导就不会懂
de shì lǐ gǔ dài shèng xián de jūn wáng jiù yǒu tāi jiào de fāng fǎ wáng hòu huái yùn sān ge
得事理。古代圣贤的君王就有胎教的方法：王后怀孕三个
yuè shí jiù yào bān dào bié gōng jū zhù yǎn bù kàn bù gāi kàn de dōng xī ěr bù tīng bù
月时，就要搬到别宫居住，眼不看不该看的东西，耳不听不
gāi tīng de dōng xī suǒ tīng yīn yuè hé piān hào de kǒu wèi děng dōu yào àn lǐ yī jīn xíng jié
该听的东西，所听音乐和偏好的口味等，都要按礼仪进行节
zhì hái bā tāi jiào de fāng fǎ jì lù zài yù piān shàng shōu cáng zài tóng zhì de guǐ zǐ lǐ
制。还把胎教的方法记录在玉片上，收藏在铜制的柜子里。
hài zǐ chū shēng hòu cóng liǎng sān suì kāi shǐ jiù ràng tài shī tài bǎo duì wáng zǐ jìn xíng
孩子出生后，从两三岁开始，就让太师、太保对王子进行
rén xiào lǐ yì děng fāng miàn de jiào yù bìng yǐn dǎo tā liàn xí pǔ tōng rén jí shǐ bù
仁、孝、礼、义等方面的教育，并引导他练习。普通人即使不

注释

① 柜：收藏衣物的家具。② 咳唼：与“孩提”同，指二、三岁间的小孩。

xǐ nù biàn jiā jiào huī shǐ wéi zé wéi shǐ zhǐ zé zhǐ bǐ jí shù suì kě
喜怒,便加教诲,使为则为,使止则止。比及数岁,可
shéng chī fá fù mǔ wēi yán ér yǒu cí zé zǐ nǚ wèi shèn ér shèngxiào yī wú
省答罚。父母威严而有慈,则子女畏慎而生孝矣。吾
jiàn shì jiān wú jiào ér yǒu ài měi bù néng rán yǐn shí yùn wéi zì qí suǒ yù
见世间无教而有爱,每不能然。饮食运为,恣其所欲,
yī jiè fān jiǎng yīng hē fǎn xiào zhì yǒu shí zhī wéi fǎ dāng ěr jiāo màn yī xī
宜诫翻奖,应诃反笑,至有识知,谓法当尔。骄慢已习,
fāng fù zhī zhī chuí tà zhī sǐ ěr wú wēi fèn nù rì lóng ěr zēngyuàn dài yú
方复制之,捶挞至死而无威,忿怒日隆而增怨,逮于

译文

*

néng zuò dào zhè yàng yě gāi zài hái zǐ huì kàn dà rén de liǎn sè xǐ nù shí jiù kāi shǐ jiāo
能做到这样,也该在孩子会看大人的脸色喜怒时,就开始教
yù tā zuò dào yǔn xǔ zuò cái zuò bù yǔn xǔ jiù lì kè tíng zhǐ děng hái zǐ zhǎng dào jǐ
育他,做到允许做才做,不允许就立刻停止。等孩子长到几
suì dà shí jiù shěng de duì tā shǐ yòngbiān zhàng de chéng fá le fù mǔ duì hái zǐ jì yào
岁大时,就省得对他使用鞭、杖的惩罚了。父母对孩子既要
bǎo chí wēi yán yòu yào bù shī cí ài nà zǐ nǚ jiù huì duì fù mǔ jìng wèi jǐn shèn ér chǎn
保持威严,又要不失慈爱,那子女就会对父母敬畏谨慎而产
shēngxiào xīn wǒ kàn shè huì shàng yǒu xiē fù mǔ duì zǐ nǚ bù jiǎ guǎn jiào yī wèi nì ài
生孝心。我看社会上有些父母,对子女不加管教,一味溺爱,
què bù yǐ wéi rán duì zǐ nǚ de yǐn shí yán xíng zǒng shì rèn qí wéi suǒ yù wéi gāi quàn jié
却不以为然。对子女的饮食言行,总是任其为所欲为,该劝诫
de fǎn ěr kuā jiǎng gāi chì zé de fǎn ěr yī xiào zhì zhī jié guǒ děng dào hái zǐ duì shì wù
的反而夸奖,该斥责的反而一笑置之,结果等到孩子对事物
yǒu le xiē rèn shí shí hái yǐ wéi yǐng rú cǐ ne hái zǐ jiāo héng ào màn chéng le xí
有了些认识时,还以为理应如此呢。孩子骄横傲慢成了习

注释

①凡庶:平凡百姓。②尔:如此,这样。③运为:作为,行为。④翻:反而。

chéngzhǎng zhōngwéi bài dé kǒng zǐ yún shǎochéng ruò tiān xìng xí guàn rú zì rán shì yě sù yǎn yuē jiāo fù chū lái jiāo ér yīng hái chéng zāi sī yǔ
成长,终为败德。孔子云“少成若天性,习惯如自然”是也。俗谚曰:“教妇初来,教儿婴孩。”诚哉斯语!

fán rén bù néng jiāo zǐ nǚ zhě yì fěi yù xiàn qí zuì è dàn zhòng yú hē
凡人不能教子女者,亦非欲陷其罪恶;但重于诃
nù shāng qí yán sè bù rěn chǔ tā cǎn qí jī fū ér dāng yǐ jī bìng wéi
怒,伤其颜色,不忍楚挞,惨其肌肤尔。当以疾病为
yǔ ān dé bù yòng tāng yào zhēn āi jiù zhī zāi yòu yī sī qín dū xún zhě kě
谕,安得不用汤药针艾救之哉?又宜思勤督训者,可

*

译文

guàn cái qù zhǐ zhǐ huà jiū zhèng jiù suàn bǎ hái zǐ biān chōu gùn dǎ ge bàn sǐ yě méi yǒu
惯,才去制止或纠正,就算把孩子鞭抽、棍打个半死也没有
shén me wēi lì le duì zǐ nǚ rì yì zēngzhǎng de fèn nù zhǐ huì shǐ zǐ nǚ chǎnshēng yuàn hèn
什么威力了,对子女日益增长的愤怒只会使子女产生怨恨,
děng dào zhǎng dà chéng rén zuì zhōng hái shì dào dé bài huài kǒng zǐ shuō cóng xiǎo yǎng chéng de
等到长大成人,最终还是道德败坏。孔子说“从小养成的
xí guàn jiù xiàng tiān xìng yí yàng xí guàn rú zì rán jiǎng de zhèng shì zhè ge dào lǐ sù yǎn
习惯就像天性一样,习惯如自然”讲的正是这个道理。俗谚
shuō jiāo dǎo xī fu yào chèn xīn dào jiāo yù zǐ nǚ yào jí zǎo zhè huà shuō de zhēn duì ya
说:“教导媳妇要趁新到,教育子女要及早。”这话说得真对呀!

fán shì bù shàn yú jiāo yù zǐ nǚ de rén bìng bù shì xiǎng ràng zǐ nǚ zǒu xiàng zuò è
凡是不善于教育子女的人,并不是想让子女走向作恶
fàn zuì zhǐ shì bù yuàn yì dà shēng nù chī pà shāng qí liǎn miàn gēng bù rěn xīn yòng jīng tiáo
犯罪;只是不愿意大声怒斥,怕伤其脸面,更不忍心用荆条
chōu dǎ shǐ qí shòu pí ròu zhī kǔ duì yú zhè yàng de fù mǔ kě yǐ yòng zhì bìng jiù rén de
抽打使其受皮肉之苦。对于这样的父母,可以用治病救人的

注释

①忿:通“愤”。②隆:增加。③重:难,不愿意。④诃怒:呵斥,怒责。⑤楚挞:用荆条鞭打。

011

让我们的孩子向真、向善……

yuàn kē nǚ yú gǔ ròu hū chéng bù dé yǐ yě
愿苛虐于骨肉乎?诚不得已也。

wáng dà sī mǎ mǔ wèi fū rén xìng shèn yán zhèng wáng zài pèn chéng shí
王大司马母魏夫人,性甚严正。王在湓城时,
wéi sān qiān rén jiāng nián yú sì shí shǎo bù rú yì yóu chuí tà zhī gù néng
为三千人将,年逾四十,少不如意,犹捶挞之,故能
chéng qí xūn yè
成其勋业。

译文

*

dào lǐ lái dǎ bǐ fāng rén shēng le bìng nǎ yǒu bú yòng tāng yào zhēn jiǔ jiù néng zhì hǎo de
道理来打比方:人生了病,哪有不用汤药、针灸就能治好的
ne zài xiǎng xiǎng nà xiē qín yú dū cù xūn dǎo zǐ nǚ de fù mǔ nán dào tā men yuàn yì kē
呢?再想想那些勤于督促训导子女的父母,难道他们愿意苛
kē de duì dài zì jǐ de hái zǐ ma zhè què shí shì bù dé yǐ a
刻地对待自己的孩子吗?这确实是不得已啊。

dà sī mǎ wáng sēng biàn de mǔ qīn wèi lǎo fū rén bìng xìng shí fēn yán jǐn gāng zhí
大司马王僧辩的母亲魏老夫人,秉性十分严谨刚直。

wáng sēng biàn zài pèn chéng zhù shǒu shí yǐ jīng shì yì wèi tǒng shuài sān qiān rén de jiàng lǐng nián
王僧辩在湓城驻守时,已经是一位统率三千人的将领,年
líng yǐ chāo guò sì shí suì dàn shǎo yǒu bù hé yì de yán xíng lǎo fū rén réng yòng gùn bàng jiào
龄已超过四十岁,但稍有不合意的言行,老夫人仍用棍棒教
xùn tā yīn ér cái chéng jiù le tā de gōng yè
训他,因而才成就了他的功业。

注释

- ① 喻:比喻,打比方。 ② 针灸:针,针灸,用针扎穴位治病;艾,一种茎叶都有香气的草。
③ 湓城:古代当阳郡要地,故址在今江西九江。

liángyuán dì shí yǒu yì xué shì cōngmǐn yǒu cái wéi fù suǒ chǒng shī
梁元帝时,有一学士,聪敏有才,为父所宠,失
yú jiào yì yì yán zhī shì biàn yú xíng lù zhōngnián yǔ zhī yì xíng zhī fēi
于教义:一言之是,遍于行路,终年誉之;一行之非,
yǎn cáng wén shì jì qí zì gǎi nián dēng hūn huàn bào màn rì zī jīng yǐ yán yǔ
掩藏文饰,冀其自改。年登婚宦,暴慢日滋,竟以言语
bù zé wéi zhōu tì chāucháng xīn gū yǔn
不择,为周逖抽肠衅鼓云。

*

译文

013

让我们的孩子向真、向善……

liángyuán dì shí yǒu yì ge xué shì cōngmíng jī mǐn ér yǒu cái huá cóng xiǎo bèi tā de
梁元帝时有一个学士,聪明机敏而有才华,从小被他的
fù qīn jiāo chǒng quē fá zhèng què de jiào yù fāng fǎ rú guǒ yǒu yì jù huà shuō de hǎo tā
父亲娇宠,缺乏正确的教育方法:如果有一句话说得好,他
fù qīn jiù dào chù xuān yáng yì nián dào tóu dōu zàn bù jué kǒu rú guǒ yǒu yì jiàn shì zuò
父亲就到处宣扬,一年到头都赞不绝口;如果有一件事做
cuò le tā fù qīn jiù jí lì wéi tā zhē gài yǎn shì xī wàng tā néng zì jué gǎi zhèng
错了,他父亲就极力为他遮盖掩饰,希望他能自觉改正。
zhè yàng dào xué shì chéng nián hòu cū bào ào màn de è xí rì yì zì zhǎng jié guǒ yīn wéi
这样到学士成年后,粗暴傲慢的恶习日益滋长,结果因为
shuō huà bù jiǎn diǎn chù fàn le zhōu tì bèi zhōu tì chōu chū cháng zi hái yòng tā de xiě qū
说话不检点,触犯了周逖,被周逖抽出肠子,还用他的血去
tú mó zhàn gǔ
涂抹战鼓。

注释

①衅鼓:杀牲,洒并以其血涂鼓,是古代的一种祭祀活动。

②简:简慢,怠慢。

fù zǐ zhī yán bù kě yī xià gǔ ròu zhī ài bù kě yī jiǎn jiǎn zé
父子之严，不可以狎；骨肉之爱，不可以简。简则

cí xiào bù jiē xià zé dài mànshēng yān yóu mìng shì yǐ shàng fù zǐ yì gōng
慈孝不接，狎则怠慢生焉。由命士以上，父子异宫，

cǐ bù xià zhī dào yě yī sāo yǎng tòng xuán qín qiè zhèn cǐ bù jiǎn zhī jiào yě
此不狎之道也。抑搔痒痛，悬衾篋枕，此不简之教也。

huà wèn yuē chén kǒng xǐ wén jūn zǐ zhī yuǎn qí zǐ hé wèi yě duì yuē
或问曰：“陈亢喜闻君子之远其子，何谓也？”对曰：

译文

fù zǐ zhī jiān yào yán sù bù néng guò yú qīn nǐ zǐ nǚ duì qīn rén de ài bù
父子之间要严肃，不能过于亲昵；子女对亲人的爱，不

néng dài màn ér bù jiū lǐ jié bù jiū lǐ jié jiù bù néng zuò dào fù cǐ zǐ xiào guò fēn qīn
能怠慢而不拘礼节。不拘礼节就不能做到父慈子孝，过分亲

nǐ zé huì chǎnshēng fàng sì bù jīng zhī xīn lǐ jì nèi zé piān jì zài cóng yǒu dì wèi
昵则会产生放肆不敬之心。《礼记·内则》篇记载，从有地位

de dú shū rén wǎngshàng shù dōu shì fù zǐ bù tóng shì ér jū zhè jiù shì shǐ fù zǐ zhī jiān
的读书人往上数，都是父子不同室而居，这就是使父子之间

bù guò fēn qīn nǐ de dào lǐ zhì yú shuō zhǎng bèi shēn tǐ bù shì shí wǎn bèi wèi tā men àn
不过分亲昵的道理。至于说长辈身体不适时，晚辈为他们按

mó zhuā sāo zhǎng bèi qǐ chuáng hòu wǎn bèi tì tā men zhěng lǐ wò jù zhè xiē dōu shì jiǎng
摩抓搔；长辈起床后，晚辈替他们整理卧具，这些都是讲

jiū lǐ jié de jiào yù yǒu rén yào wèn lún yǔ zhōng jì zǎi chén kǒng tīng dào kǒng zǐ bù
究礼节的教育。有人要问：“《论语》中记载陈亢听到孔子不

注释

mìng shì zhǐ gǔ dài shòu yǒu mìng de dú shū rén yì gōng bù tóng de jū shì yī zhǒng àn mó
①命士：指古代授有爵命的读书人。②异宫：不同的居室。③抑搔：按摩。

xuán qín qiè zhèn xuán qín qiè zhèn yòng qín qiè cǎi hǎo zhěn tóu
④悬衾篋枕：悬挂好被子，用篋贮藏好枕头。

